COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 21.10.2014
COM(2014) 638 final

2014/0297 (NLE)

Propunere de

DECIZIE A CONSILIULUI

privind încheierea, în numele Uniunii Europene, a Tratatului de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate

EXPUNERE DE MOTIVE

1. CONTEXTUL PROPUNERII

Persoanele nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate trebuie să aibă acces în condiții de egalitate la cărți și la materiale imprimate pentru a participa pe deplin și efectiv la viața societății. Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății, în lume există 285 de milioane de persoane cu deficiențe de vedere, dintre care 39 de milioane sunt nevăzătoare și 246 de milioane au vedere redusă[1]. Potrivit Uniunii Mondiale a Nevăzătorilor, în Europa, doar 5 % dintre cărțile publicate sunt disponibile într-un format accesibil pentru persoanele cu deficiențe de vedere, în timp ce în țările în curs de dezvoltare – în care trăiesc aproximativ 90 % dintre persoanele cu deficiențe de vedere – acest procentaj este de doar 1 %[2].

În prezent, exemplarele în formate accesibile ale cărților („exemplare într-un format accesibil”) sunt produse și distribuite în mod obișnuit la nivel național de către organizații specializate, cum ar fi bibliotecile pentru nevăzători, sub licență sau în condițiile unor limitări sau excepții ale drepturilor de autor. Cu toate acestea, lipsa unui cadru juridic internațional care să permită schimburile transfrontaliere de formate accesibile produse în temeiul unei limitări sau al unei excepții duce la dublarea eforturilor de realizare a unor astfel de exemplare, chiar și în țări în care se vorbește aceeași limbă. Acest lucru este problematic din cauza costurilor de producere a exemplarelor într-un format accesibil și a resurselor limitate de care dispun organizațiile aflate în serviciul nevăzătorilor.

Din ianuarie 2011, Uniunea Europeană trebuie să respecte obligațiile care decurg din Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap. Convenția consacră dreptul de acces la informație (articolul 21) și dreptul persoanelor cu handicap de a participa la viața culturală în condiții egale cu celelalte persoane (articolul 30). Convenția a devenit parte integrantă a ordinii juridice a UE. 25 de state membre sunt părți la Convenție, iar în cazul celorlalte trei state, ratificarea este în curs de finalizare.

În 2009, în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI) au început negocierile privind un posibil tratat internațional care să instituie limitări și excepții ale drepturilor de autor în beneficiul persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate, cu scopul de a facilita schimburile transfrontaliere de cărți în formate accesibile.

La 26 noiembrie 2012, Consiliul a adoptat o decizie prin care a autorizat Comisia să participe la aceste negocieri în numele Uniunii Europene[3]. Negocierile din cadrul OMPI s-au încheiat cu succes la conferința diplomatică desfășurată la Marrakesh în perioada 17-28 iunie 2013. Acestea au dus la adoptarea, la 27 iunie 2013, a Tratatului de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate („tratatul”).

Tratatul stabilește un set de norme internaționale care garantează existența, la nivel național, a unor limitări sau excepții ale drepturilor de autor în beneficiul persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate și permit schimburile transfrontaliere de exemplare într-un format accesibil ale operelor publicate care au fost

---

1 Fișa informativă nr. 282, iunie 2012; http://www.who.int.

2 http://www.worldblindunion.org.

3 Decizia Consiliului privind participarea Uniunii Europene la negocierile pentru un acord internațional în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale pentru îmbunătățirea accesului la cărți al persoanelor cu dificultăți de citire a materialelor imprimate, 16259/12 EU RESTRICTED.

realizate în temeiul unei excepții sau al unei limitări a drepturilor de autor în oricare dintre părțile contractante la tratat.

Consiliul a autorizat semnarea tratatului în numele Uniunii Europene[4] la 14 aprilie 2014.

Prin prezenta propunere de decizie a Consiliului, Comisia solicită Consiliului să îi acorde autorizarea de a încheia tratatul în numele Uniunii Europene, după obținerea aprobării Parlamentului European.

2. ELEMENTELE JURIDICE ALE PROPUNERII

2.1 Dispozițiile tratatului

Beneficiarii tratatului sunt persoanele nevăzătoare care au o deficiență de vedere sau un handicap de percepție ori de citire sau care nu sunt în măsură, din cauza unui handicap fizic, să țină în mână ori să manipuleze o carte ori să își concentreze privirea ori să își miște ochii într-o măsură care ar fi acceptabilă în mod obișnuit pentru citire.

Tratatul obligă fiecare parte contractantă să prevadă, în legislațiile naționale privind drepturile de autor, o limitare sau o excepție a drepturilor de reproducere, de distribuire și de punere la dispoziția publicului pentru ca operele în formate accesibile să poată fi puse mai ușor la dispoziția beneficiarilor tratatului[5]. Părțile contractante pot decide să restrângă aceste limitări sau excepții la cazurile în care, pe teritoriul lor, exemplarele într-un format accesibil nu sunt disponibile pe cale comercială în condiții rezonabile pentru beneficiari.

Tratatul definește „operele” ca opere literare și artistice în sensul articolului 2 alineatul (1) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice („Convenția de la Berna”), sub formă de text, notații și/sau ilustrații conexe, publicate sau puse la dispoziția publicului pe orice tip de suport. În conformitate cu o declarație comună, definiția include și cărțile audio.

Un „exemplar într-un format accesibil” este un exemplar realizat într-o manieră și formă alternativă față de formatul în care a fost publicată opera și care le permite beneficiarilor să aibă acces la operă în condiții la fel de confortabile ca și persoanele văzătoare. Exemplarul într-un format accesibil trebuie să fie utilizat exclusiv de către beneficiari și trebuie să respecte integritatea operei originale.

Exemplarele într-un format accesibil realizate în temeiul unei limitări sau excepții a drepturilor de autor pot fi exportate de „entități autorizate”, definite ca instituții guvernamentale sau alte organizații care oferă, fără scop lucrativ, servicii de educație, de formare pedagogică, de citire adaptativă sau de acces la informații persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate. Aceste entități trebuie să se asigure că distribuie formatele accesibile numai beneficiarilor, că descurajează reproducerea, distribuirea și punerea la dispoziție de exemplare neautorizate și că tratează exemplarele și țin evidența acestora cu atenția corespunzătoare.

Părțile contractante pot permite exportarea exemplarelor într-un format accesibil doar dacă se asigură că limitările sau excepțiile relevante ale drepturilor de reproducere, de distribuire și de punere la dispoziția publicului sunt supuse „testului în trei etape”, ceea ce înseamnă fie că acestea trebuie să fie parte la Tratatul OMPI privind dreptul de autor (TDA), fie că acestea

---

[4] Decizia 2014/221/UE a Consiliului din 14 aprilie 2014 privind semnarea, în numele Uniunii Europene, a Tratatului de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate (JO L 115, 17.4.2014, p. 1).

[5] Părțile contractante pot prevedea, de asemenea, o limitare sau o excepție a dreptului de execuție publică și, conform declarației comune atașate, a dreptului de traducere în măsura permisă de Convenția de la Berna.

trebuie să garanteze, în alt mod, că limitările sau excepțiile relevante sunt restrânse la anumite cazuri speciale care nu aduc atingere exploatării normale a operei și nu cauzează prejudicii nejustificate intereselor legitime ale titularului dreptului.

Tratatul clarifică faptul că, în măsura în care o parte contractantă permite unui beneficiar sau unei entități autorizate să realizeze un exemplar într-un format accesibil al unei opere, ar trebui să permită și importul de astfel de exemplare.

Părțile contractante sunt obligate să ia măsurile corespunzătoare, dacă este necesar, pentru a garanta că, atunci când oferă o protecție juridică adecvată și căi de atac eficace împotriva eludării măsurilor tehnice eficiente, această protecție juridică nu îi împiedică pe beneficiari să beneficieze de limitările și de excepțiile prevăzute în tratat.

Tratatul impune de asemenea, părților contractante, să protejeze viața privată a beneficiarilor și să coopereze pentru a facilita schimburile transfrontaliere de exemplare într-un format accesibil. OMPI va înființa un punct de acces la informații pentru a ajuta entitățile autorizate să se identifice reciproc cu scopul de a colabora. De asemenea, tratatul încurajează entitățile autorizate să ofere informații privind politicile și practicile lor părților interesate și publicului larg.

Tratatul confirmă că părțile contractante sunt libere să stabilească metoda cea mai potrivită pentru a pune în aplicare tratatul în sistemul și practicile lor juridice. În orice caz, părțile contractante trebuie să respecte obligațiile internaționale existente care decurg din Convenția de la Berna, din Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală și din Tratatul OMPI privind dreptul de autor. Tratatul recunoaște că părțile contractante pot să mențină sau să pună în aplicare alte limitări și excepții pentru beneficiari și persoanele cu alte tipuri de handicap, în afara domeniului de aplicare al tratatului.

Articolele 13-22 conțin dispoziții administrative și procedurale foarte asemănătoare cu cele din alte tratate ale OMPI din domeniul drepturilor de autor (de exemplu, TDA).

Tratatul va intra în vigoare după ce va fi ratificat de douăzeci de părți contractante.

Uniunea Europeană poate deveni parte la tratat, întrucât a declarat, în timpul conferinței diplomatice de la Marrakesh, că are competența necesară și că dispune de o legislație proprie care impune obligații tuturor statelor sale membre în ceea ce privește chestiunile reglementate de acest tratat și că a fost autorizată în mod corespunzător, în conformitate cu procedurile sale interne, să devină parte la tratat. Uniunea Europeană a semnat actul final al conferinței diplomatice la 28 iunie 2013, iar tratatul la 30 aprilie 2014 la Geneva.

2.2 Temeiurile juridice

Având în vedere obiectul tratatului și, la fel ca în cazul Deciziei 2014/221/UE a Consiliului de autorizare a semnării tratatului, decizia Consiliului privind încheierea tratatului ar trebui să se întemeieze pe articolele 114 și 207 și pe articolul 218 alineatul (6) litera (a) punctul (v) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE).

Dispozițiile centrale ale tratatului (articolele 5, 6 și 9) sunt menite să asigure schimbul transfrontalier de exemplare într-un format accesibil între părțile contractante ale tratatului, inclusiv între UE și țările terțe. Acest schimb intră sub incidența dispoziției din TFUE privind politica comercială comună.

Drepturile autorilor afectați de excepțiile și limitările impuse de tratat (dreptul de reproducere, dreptul de distribuire și dreptul de comunicare publică, inclusiv dreptul de punere la dispoziție) au fost armonizate la nivelul UE prin articolele 2-4 din Directiva 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea

informațională[6]. La articolul 5 alineatele (2) și (3) din directiva menționată este prevăzută o listă exhaustivă de excepții sau limitări ale acestor drepturi. În considerentul 32 se precizează clar că statele membre nu pot introduce excepții diferite sau suplimentare de la aceste drepturi în legislația lor națională. Excepțiile sau limitările ar trebui să fie aplicate în conformitate cu articolul 5 alineatul (5) („testul în trei etape”), aspect subliniat, de asemenea, în considerentul 44.

La articolul 5 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2001/29/CE se prevede o exceptare sau limitare opțională de la drepturile de autor în ceea ce privește utilizările, în folosul persoanelor cu handicap, care au legătură directă cu acel handicap și care sunt de natură necomercială, în măsura impusă de handicapul specific. Spre deosebire de tratat, acest articol nu se limitează la niciun handicap anume, iar statele membre sunt libere să aleagă dacă pun în aplicare această limitare sau exceptare. Conform jurisprudenței constante, libertatea de care se bucură statele membre atunci când aplică oricare dintre excepțiile sau limitările prevăzute la articolul 5 din Directiva 2001/29/CE trebuie să fie exercitată în limitele impuse de legislația UE[7].

În fine, la articolul 6 din Directiva 2001/29/CE se prevede protecția juridică adecvată a măsurilor tehnice utilizate de titularii de drepturi, iar la articolul 6 alineatul (4) se prevede că statele membre trebuie să se asigure că beneficiarii anumitor excepții sau limitări pot beneficia de respectivele excepții atunci când au fost luate măsuri tehnice de protecție, în absența acordurilor voluntare. Articolele 3, 4, 7, 10 și 11 din tratat nu afectează aceste dispoziții din legislația UE.

Prin urmare, se consideră că:

(a) schimbul transfrontalier de exemplare într-un format accesibil cu țări terțe este un element predominant al tratatului și, prin urmare, articolele sale relevante intră sub incidența politicii comerciale comune (articolul 207 din TFUE) și

(b) articolele din tratat referitoare la excepțiile sau limitările obligatorii intră în domeniul de aplicare al legislației UE, afectează sau modifică domeniul de aplicare al normelor comune, și anume cele din Directiva 2001/29/CE și, în orice caz, vizează un domeniu care este deja reglementat în mare parte de normele UE (articolul 114 din TFUE)[8].

Comisia prezintă, așadar, o propunere de decizie a Consiliului privind încheierea tratatului. În conformitate cu articolul 218 alineatul (6) litera (a) punctul (v) din TFUE, Parlamentul European trebuie să își dea aprobarea înainte ca decizia să fie adoptată.

[6] JO L 167, 22.6.2001, p. 10.

[7] A se vedea, de exemplu, cauza C-145/10, Eva Maria Painer, punctul 104.

[8] A se vedea hotărârea din 4 septembrie 2014, Comisia/Consiliul, C-114/12.

2014/0297 (NLE)

Propunere de

DECIZIE A CONSILIULUI

privind încheierea, în numele Uniunii Europene, a Tratatului de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolele 114 și 207, coroborate cu articolul 218 alineatul (6) litera (a) punctul (v),

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

având în vedere aprobarea Parlamentului European[9],

întrucât:

(1) Din data de 22 ianuarie 2011, în temeiul Deciziei 2010/48/CE a Consiliului[10], Uniunea Europeană are obligația de a respecta Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap, ale cărei dispoziții au devenit parte integrantă a ordinii juridice a Uniunii.

(2) La 26 noiembrie 2012, Consiliul a autorizat Comisia să negocieze, în numele Uniunii Europene, un acord internațional în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale pentru îmbunătățirea accesului la cărți al persoanelor cu dificultăți de citire a materialelor imprimate.

(3) Negocierile s-au încheiat cu succes la conferința diplomatică desfășurată la Marrakesh în perioada 17-28 iunie 2013. La 27 iunie 2013, a fost adoptat Tratatul de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate („Tratatul de la Marrakesh”).

(4) În conformitate cu Decizia 2014/221/UE a Consiliului[11], Tratatul de la Marrakesh a fost semnat, în numele Uniunii Europene, în ceea ce privește chestiunile care țin de competența Uniunii, la 30 aprilie 2014, sub rezerva încheierii sale la o dată ulterioară.

(5) Tratatul de la Marrakesh stabilește un set de norme internaționale care garantează existența unor limitări sau excepții ale drepturilor de autor la nivel național în folosul persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate. Dispozițiile relevante privind drepturile de autor au fost armonizate de legislația Uniunii, deoarece afectează funcționarea pieței interne. Tratatul va permite și schimbul transfrontalier de exemplare ale operelor publicate care

[9] JO C , , p. .

[10] Decizia 2010/48/CE a Consiliului din 26 noiembrie 2009 privind încheierea de către Comunitatea Europeană a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (JO L 20, 27.1.2010, p. 35).

[11] Decizia 2014/221/UE a Consiliului din 14 aprilie 2014 privind semnarea, în numele Uniunii Europene, a Tratatului de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate (JO L 115, 17.4.2014, p. 1).

au fost realizate într-un format accesibil în temeiul unor limitări sau excepții ale drepturilor de autor, și, prin urmare, se încadrează, de asemenea, în domeniul politicii comerciale. Tratatul va facilita accesul la operele publicate pentru beneficiarii săi din interiorul și din afara Uniunii Europene.

(6) Tratatul de la Marrakesh ar trebui aprobat în numele Uniunii Europene,

ADOPTĂ PREZENTA DECIZIE:

Articolul 1

Se aprobă, în numele Uniunii Europene, Tratatul de la Marrakesh pentru facilitarea accesului la operele publicate al persoanelor nevăzătoare, cu deficiențe de vedere sau cu dificultăți de citire a materialelor imprimate.

Textul Tratatului de la Marrakesh se atașează la prezenta decizie.

Articolul 2

Președintele Consiliului este autorizat să desemneze persoana (persoanele) împuternicită(e) să depună, în numele Uniunii Europene, instrumentul de aprobare prevăzut la articolul 19 din Tratatul de la Marrakesh, care exprimă acordul Uniunii de a-și asuma obligațiile prevăzute în tratat.

Articolul 3

Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării.

Adoptată la Bruxelles,

Pentru Consiliu,
Președintele